

unu

PASIFLORINA UNIVERSITARĂ

Un prieten m'a atras în aula Academiei Comerciale. Unde trebuia să conferențeze un profesor și să ruleze un film documentar rural. Dacă regret puțin seara pierdută în mijlocul unei asistențe foarte universitară, foarte entuziastă și oarecum politică, regret însă din toată inima întârzierea: n'am prins astfel decît concluzia conferinței d-lui profesor Dimitrie Gusti care, afirma, foarte indignat și cu convingerea că vorbește pentru eternitate, că Basarabia este românească și pe nedrept o revendică sovietele (Este drept că d-sa n'a oferit apoi ca pildă de romînism basarabeian decît un tîrg-sat filmat, din care se desprindea o covîrșitoare înriurire rusească — dar asta n'are importanță).

Merita ascultată conferința d-lui Gusti, ca să ne convingem încă odată — dacă mai e nevoie — că marele cumular, cultural, radiofonic, tabagic, tipul reprezentativ al universitarului român, reprezintă o primejdioasă pildă de sterilitate, de politeță fără destinație și sparanghel-conservă de cultură, pentru tineret. Nimeni nu se mai îndoieste că universitarismul schematic poate reda imaginea fidelă, fotografică a inutilității culturii. Trăim într'o epocă, în care, ceia ce a fost cultură, ceia ce reprezenta o strădanie de evadare din animalitate, o depășire și isbrăvire în acelaș timp, nu mai este. Cultura care se produce are misiunea de a umple silozurile bibliotecilor iar tonele de maculatură să zacă în podul minților. Normele vechi de producție și consumație au fost răsturnate. Dacă mai stăruie, pe unele ostroave de belșug, vechea rînduială biroocratică de distribuție a culturii, această rînduială se menține, grație inerției omenești, unor prejudecăți neverosimile și a unei lașități, frumos poreclită, tradiție...

Seara din aula Academiei Comerciale, cu d. Gusti, în frunte și cu toată asistența, era o confirmare a inutilității culturii, o pilduire a secăciunii universitare a comicalui cultural, șarjat; aula se prefăcuse într'un fel de laborator de narcotizat cu urîtenie și îngîmfare animalele aceste drăguțe, tinere și prea culte; — studenții, studentele și întreg aparatul „cultural” de sinecuriști și funcționari ai culturii.

Se știe că d. Gusti este un cumular. Presidează industria tabacului românesc, a conferințelor și în genere, toate marile întreprinderi trustificate sau nu, care l-ar putea înălța pînă la un fotoliu ministerial sau i-ar putea spori micile domniei-sale venituri. Un cap de director contabil al unei întreprinderi feroviare, termină trupul dospit al profesorului. Și vă asigur acest cap trădează

exprimă integral ființa intimă a posesorului. Fiindcă, d. profesor Dimitrie Gusti a evoluat și parvenit în viață, după tipicul directorilor contabili. Presupunem c'a învățat *ca să știe* la examene, ca să-și ia diploma de doctorat magna cum laudæ; și-a clădit apoi celebritatea, pe cîteva studii — (foarte puțin citețe) și parazi-tează de mai bine de zece ani, exploatînd truda, știința și entuziasmul altora. Afirmă unii, că d. Gusti are idei bune. Se poate. Dar sunt descoperite de alții. Aplicate (și mai bine) de alții. Afirmă alții, că d. Gusti are ca punct de vedere obiectivitatea. Se poate. Dar, d-sa n'a cooperat — dacă se poate spune — cu cineva decît ca să cuceriască încă o slujbă, încă un titlu la gra-titudinea națiunii, reprezentată prin bugetul Statului..

Să ancorăm în noaptea de pomină din aula Aca-demiei Comerciale; fiindcă serata a dovedit plastio la ce rezultate a ajuns „încurajarea culturală”

Trebuia văzut filmul șters — cică documentar! care vroia să reprezinte satul Drăguș! Trebuia văzută acea limbă verticală, cu tendință de arac de sprijinit fasolea, acele cuvinte împiiate, manechine cari își scîrșiau mecanic slovele ca să deslușiască imaginea brumată. Asta n'ar fi — s'ar spune — decît o greșală de teh-nică. Nu există în țară operatori tehnicieni: ar fi o scuză. Dar filmul vădia atîtea pretenție, că părea că acei cari au decupat banda se credeau virtuozii pămîntului. Nu eră stîngăcie tehnică, ci ignoranță, mitocănie.

Păcatul cel mare al filmului este însă, mai ales că, vroid să fie științific, serios d. Gusti se plimba așa personal prea mult și colaboratorii d-sale și monogra-fiștii pe banda de celuloid. Dădea impresia că boierii fraternizează în zi de saturnalie cu țărani, iar țara-nul nu era nici cît un animal care este studiat. Ci o slugă bătută pe umăr de stăpîn. Nu era nici docu-mentar, nici științific filmul, ci o comică porcărie. Partea științifică din filmul „Drăguș” unde un literator explică o scenă că „turmele colective de oi se duc la pășune”, și în loc să apară monografiștii precum se anunța, apărea un grup de gîște — era reprezentată doar diplomele prin care d. Prof. Dimitrie Gusti era declarat cetățean de onoare al Drăgușului!...

Se etalau „titlurile” și profesorul n'a roșit. Ba, spre miezul nopții a primit destul de modest, deci în-cîntat, felicitările asistenței.

Dacă am stăruit asupra serii fotogenice din aula Academiei Comerciale, au făcut-o, fiindcă la aceasta serată univesitarismul așa zis științific a dovedit pe

OGLINDA DINDARATUL FRUNȚII

Întoarcere pe drumul neumblat de polenul pri-
virii. Un fior palid urzică neliniștea prinsă ca tele-
garii cu zăbale. În întuneric, ghemuite adevărurile
gem și mușegaiul obloanelor negre închide bucuria
halucinațiilor. E o pasăre cu aripile tăiate și la fiecare
încercare de sbor cade recade și zbaterile sfîrșesc
într-o alunecare de sidefuri. O carte postală cu hiero-
glife nelămurite, un scrișnet oprit în gîtlejul tainelor
scîncet, mătăsa foșnind în turbinele, pline de necunos-
cut ciutura întrebărilor cufundată printre meterezele
circomvoluțiilor.

Acolo adevărurile plutesc limpezi, dar ochii se
feresc cum de lumină liliacă și dintre cîțele cenușii
numai șipotul filiform al unei realități cenzurate se
strecoară în lumina cuvîntului roștit. Adevărul învă-
luit în velințe ca șoldurile calde, șoldurile pure ale
femeii de fiecare zi, pe care le săruți. Șoldurile pe
care le-ai vrea să-și plimbe goale frăgezimea de ghio-
cei, pentru mîngîierea fiecărei clipe, carbonizînd
privirile.

Dorințele zămislite nu vor mai hiberna în cămările
tapisate cu surogat și manivela verbului nefalsificat
va izbi în plin buzele de cîrpă ale convenționalului.
Se ridică storiile și depe cugetul devenit fotoliu tabu,
cămașa prăfuită va fi ridicată. Soarele va împunge
genunchii ridicați din noroi, va improspăta cu lavă
cugetul adormit lîngă opaiț. Ca talașul, ficțiunile
unui abecedar de morală ad-hoc — pentru încîntarea
burtăverzilor — vor cădea acolo unde toxicul adevă-
rului își va răsturna fiolele. Pupilele se vor face întii
mici și vor durea cucuiele crescute pe locurile virane
de turmentări. Smuls cu amîndouă brațele din echili-
brul confortabilului „atît de dulce“, de lîngă țărșii
crezuți de granit, omul sau boul nostru cu sîngele
decolorat, va încerca să scuipe ceiace nu va voi să
asimileze. Poate va căuta o rază de sprijin dar raza
î se va refuza ca o fată morgană.

În labirintul sufletului tainele sînt mingi de ecră-
zită, de explozia cărora insului îi e frică să apropie

viu ce este: un flacon de pasiflorină pentru somnul
studentimii desorientate și pentru oficialitățile cari
dispun de bugetul unei țări cu majorități analfabete.

Pentru cine. Dece și cum s'au baladat prin satele
Ardealului și Basarabiei, demografiști n'am înțeles
și probabil că nu va înțelege nimeni.

Știm tipul universitar român — în afară de rare
excepții — n'a fost și nu este factor viu cultural.

În jurul d-lui prof. Dimitrie Gusti care îl plimbă
pretutindeni pe pop: Zeamă dela Cornova — ca și cum
d-sa l-ar fi făcut — s'au adunat atîși mici proxeneți
ariviști, cari îi fac un copios serviciu de presă —
și îi leagă o legendă, că se impuneau spuse adevărurile
de mai sus. Cari sunt valabile nu numai pentru d. Gusti
ci pentru toate instituțiile cari funcționează ca să
emită oameni de maculatură...

Ion călugăru

capsa gîndului. E un perpetu vîrtej în acele culise de
unde pornesc impulsurile în vîrteje, ametistul super-
stițiilor, culisele unde se dezvoltă plăcile de azur
ale inspirației de unde pornește praștia poemelor, se
aprind izvoarele nesecatelor mituri și deliruri. Buclate
înfiorările trec ca un disc aruncat fără știință încotro.
Un steag e steagul eliberării și filii. Iar sufletul
respiră liber în trupul crainic nefalsificat. Scrisorile
te găsesc fără adresă și paharul refugiului meschin îl
svîrli la imondice. Azi gura e mai puțin coclită și în-
drăznelile te poartă pe șoseaua revelației.

Gîndurile de fiecare clipă trec proaspete, biciuite
la tălpi — tălpi, petale de bujor — trec pîlnia frazelor.

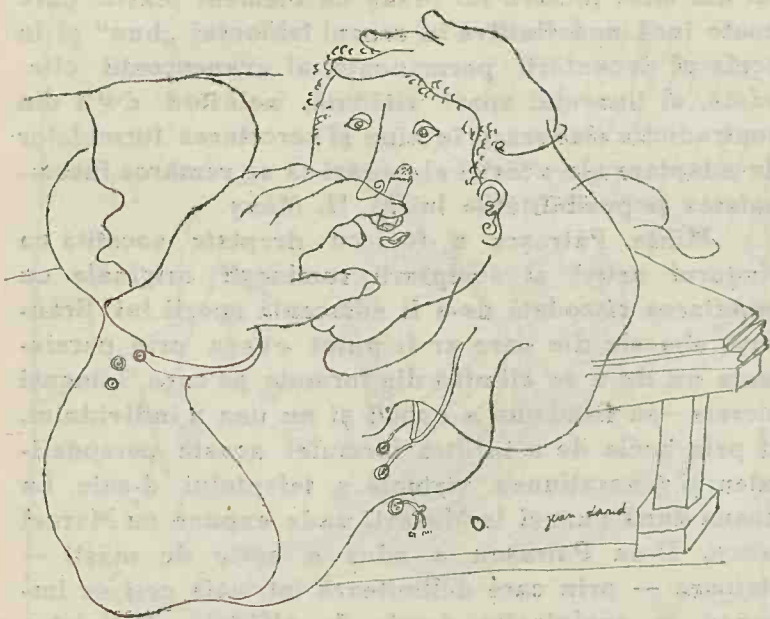
Fiecare rit are o legendă. O legendă scrisă în
tăciunile istoriei aceluia popor și dincolo de legendă,
în linii clorotice pînă la amnezie. Și există o amnezie
a popoarelor cum există una a primei copilării și cum
din sborul condorilor nu rămîne pe cer decît amintirea
unor sirme virtuale sau nimic. Dar miturile uitate în
șipet le trece sufletul din generație în generație
într-o cursă a torțelor pînă eri absconsă. Un basm în
mirajul căruia adorm copii, un mit pentru legănatul
adulților, o sperietoare în lanul vieții sufletești. Și vi-
jelia care a desvelit acoperișul, a lăsat libere ochiului
mișcările ipocrite dintre ziduri și sexul frumos și fără
frunza imorală de viță. Din fiecare ungher al sufle-
tului pornesc sutașii dorințelor refulate și sub coloa-
nele lor de samsoni descătușați pămîntul pendulează
rezistența zadarnică. Sigiliile cari fereau sufletul sînt
smulse. Visul și viața de fiecare zi merg de mină și
explicațiile frauduloase din cărțile de morală bleagă
și povești au rămas destrămate fără recurs. Un stilet
al unei certitudini alte e adînc înfipt între vertebre.
Cineva coboară cu salopeta și lampa minierului în noi.

Visul e un spasm care te întregește, care te ve-
rifică. Sprijină capul pe această pajistă stelară care
poate fi și pernă! Privește cum fără țintă noi alei se
deschid. Buimac sari din balustradă în culele inepui-
zabile ale acestui atlas inedit și magic. Continente
pînă aseară intangibile, se descoperă singure și fără
rațiune. Un falus e o luminare iar sexul iubitei e mi-
riștea peste care te trîntești să-ți scarpini — ca un
animal — pîntecele. În loc să o îmbrățișezi o urmărești
în goană, gîfii și urci serpentina unei scări fără înce-
put și la pocnetul revolverului te trezești din bizareria
filmului pentru a continua ziua care te așteaptă des-
cultă la fereastră odată cu zorile. În vis ard flacăra
poemului și flacăra adevărului contopite într'un film
cu cheie.

Infirmitatea sufletului, Freud a sfîrtecat precum
un obuz subconștientul nostru, a violat expoziția po-
limorfă ascunsă în potire necercetate, a topit la incan-
descență cangrene mascate de pansamentul străluci-
rilor artificiale pentru a deschide cramele camuflate
după temporali și începe din corn orchestrații nebă-
nuite — nebănuite din lașitate convenabilă.

Există păduri virgine cu stele la căpătii și fiecare
stea un demon sau un soare.

Cînd psihanaliza a deschis ușa, răspunsul a
fost un chenar de ironie, un zîmbet de superbie: atîtu

jean david

savanților: „voința”. Dar invincibila platoșă de rezistență de astă dată a cedat. Arcurile încrederii au scăzut pînă la anihilare și landoul hodoroșit a rămas pată în noroiul bulevardului. Zîmbetul a devenit grimasa savanțului cu lavaliera mimetizată în ștreang în trecerea cu surprize prin codru. Noua învățătură a opus adevărul altei voințe. Voința pe care o executăm; voința teatru la care omul e doar spectator; voința rezultantă a unui scurt circuit de dorințe. Atît.

Dicționare noi au arătat cum ura mărturisită e iubirea refulată iar incizia măiastră a chirurgului x sau Toma Ionescu ar fi fost lovitură de bardă a banditului x sau aceluiș Toma Ionescu fără studii universitare și fără deci cataplasma moralei societății, a eului social. O cutie a Pandorei din două euri: Un ris viciat — unul sănătos. O frică autentică — alta simulată inconștient. Două stînci deopotrivă înalte: una luminată (lumină transmisă), alta în razele de întuneric ultravioletă. SE CADE — NU SE CADE.

Aier proaspăt să inunde piața carantinei, profunzimile acoperite de avalanșa mutismului. Cu brutalitate, sincerul să dărîme barierele conveniențelor și prin trapa făcută în suflet să urce agresive instinctele comprimate. Psihanaliză raze x ale sufletului o sondă înșurubată în subconștient acest generator al sufletului

o sondă pentru extragerea abecedarului de simboluri o sondă pînă la zăcămintele ancestrale ale fiecărui gest ale fiecărui cuvînt
Și la masa de joc a hazardului nu va rămîne nici o fișă, nimic fiind datorat întîmplării.

O grădină în panică așteaptă. Pecinginea permisului va fi nimicită. Un hohot peste altarele aplecate pînă la pămînt, reverențios. Fum acru din jertfele împinse peste barieră, cu un deget, pe rug.

Și la balul reculegerilor, peste brazda fariseismului incenușat sufletul se va desface întreg ca un evantai din toate încheiturile, ca o cale lacteie fără aritmogrițe. Se va bate din contrazicerile cu morala o medalie comemorativă și la muzeul de fosile, ca un număr de garderobă pierdut benevol, un friu mai mult.

Iar dorințele, dorințele se vor întîlni în libertate ca jaguarii în pampasul Americii de sud.

sașa pană

INAUGURAREA PRIMAVERII

Din aleie doar domniță mersul ți-a rămas
Și arsă pulpa 'n piatră sub dunele stelare
Cu sîngele pe umăr, cu crepusculul la pas
În argint sfîrșia glesna prin legendele aceste
În banchetul de metale din uzinele celeste
Treci prin acest vin pasul tău de agată
Cînd nopțile-s violete pe mina înfășurată
Cavalerului ucis de raze în istoriile barbare,
Poeți cu fruntea'n liră cu tîmpla ca o floare
Florile ascuțite în parfumuri ca pumnale
Din ocean eșiai cu șoldul de lună rotunjit
Cu părul în cicloane, cu genunchiul rupt de fulger
Nisipul în extaze urca în șuierul din uger —
Și-ți picurau din degete stele

În bordeiul cu cerul ca un acoperiș murdar.

Gerșetorii-ți întindeau mina cu degete de flaut

În masturbări geniale profilul cînd ți-l caut

Brutăriile rumeniau pulpele pămîntului

Sub ochii tăi ca doi bani din costul pîinii

Și cîini ce căutau cățelelor sub cozi o stea umedă ca
sudoarea mîinii

Ce rapsozi ai lunii căței viitori cu cozi în semilună
Dinții sfărîmau constelații în zgomotul de alamă a
cărni

Cu pașii mari viața trecu prin cetate.

Prin proletarii înguști ca firidele

Sexele se'ncingeau cu un miros de hîrtie arsă

Și ingerii cu genunchii în fum

Căutau în gunoaie cutiile goale de conserve

Pomii se tăvăliau cu pisicile în frunze

Și frunzele cîrțitelor ce urcau prin rădăcini verzi
pînă la cer

Se întăria unghia minjilor în caișii ce'nfloriau

Și ne-am culcat în mlaștini lingă femeia din bordel

Ca un nufăr plutea cearcănul laptelui pe sîni

Buclat în coapse simburile scrișnia.

Și a plîns malul ca pe o lacrimă oceanul

Și am jucat grandielocvența lui

În palmă ca pe o boabă de mazăre.

Pescarii căutau în icre polenul cetaceelor

Și spintecau ca săbii peștii burțile apelor.

Aruncă umărul ca pe un zar

Sfărîmînd în coapse cetățile de iuft

Și vă lipsia frumusețea

Ca Venerei de Millo brațele

Și pieptul în fața acestui D-zeu ca un altar

Mîinile vă fumegau spre cer din furnale

Voi cu stelele în coate, cu mineralele în os

Izbiați un soare roșu turtit pe nicovale.

stephan roll

NOUA PLASTICĂ ROMÂNĂ

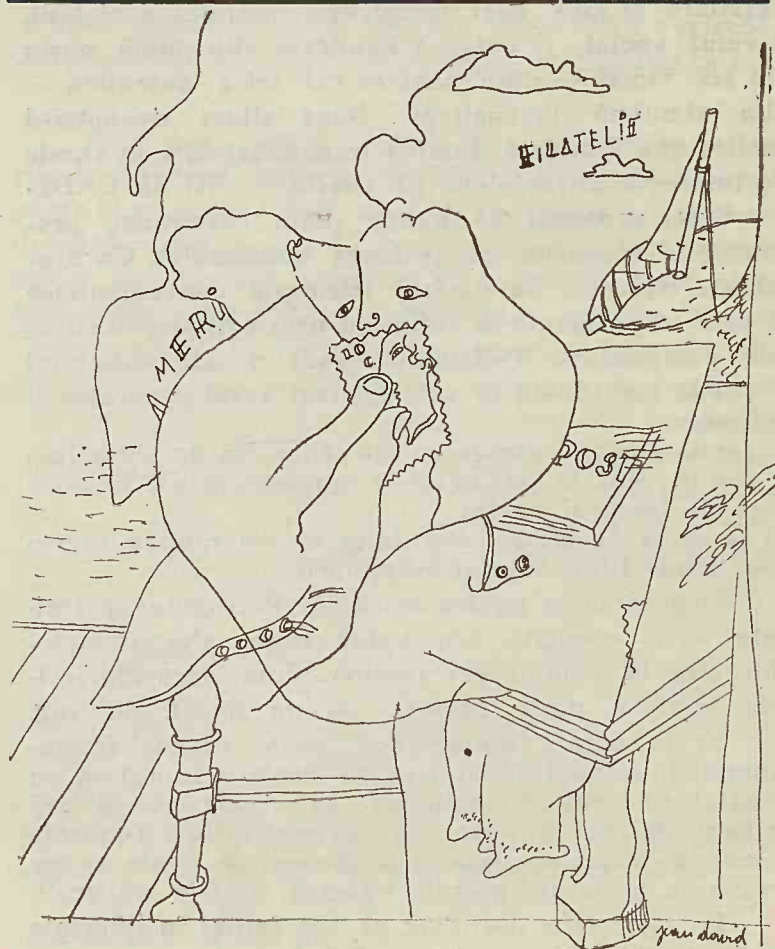
Prin pupilă peisajul trece cu laurii lui vegetali, când globul nu-i decît tot o pupilă în cosmicul sistem ocular, când omul trece prin cristalele istoriei, printr'o ființă animală mai transparentă ca ori cînd, și tălpile au ajuns un cer culcat pe oceane și cînd ca viermi drumurile ies din călcîiul putred de coptură, din reverii un curcubeu se irizează, insomnia socială e o bubă pe pleoape și pe paginile scrise cu cadavre, prin războaiele sparte ca ferestre un monstru colcăie. Un monstru ca o reptilă se tîrîie acoperind covoarele și scările de marmoră pe cari au călcat celelalte renașteri, urcînd impecabilul destin al vieții. Ca un recipient cadavrele ne primesc, dar un instinct refractar ne evacuează în efortul de a fi cineva peste ființă, un echivalent al cerului, o multiplicare, o depășire a materiei. În vis desagregată și rațiunea și precizia materială, fenomenul de mobilitate se extinde și evadezi din mînușă în care erai îmbrăcat printre formule și program. Dar nu în acel vis în care ustensilele vieții se inventariază și se depășesc prin absurd, ci în forța de-a întrece uneltele gîndirii în trezie, de a asocia puterii mecanice cinematica evoluției, de a te răzvrăti din tine însuși, de-a eși ca să te poți ca'ntr'o oglindă privi în forța-ți proprie, în cifra nescrisă încă a spațiului. Reflexiile aceste îți pot veni poate vizi-tînd expoziția grupului de artă nouă de la „Ileana” și le-am avut recapitulînd bilanțul de mișcare al picturii noi pe care o urmărim. Expoziția de aici prezintă din punctul de vedere al tacticei și al efortului de a impune o pictură contemporană, din lipsa lui de eclectism, un pas îndărăt, un compromis, o gafă chiar. În afară de Marcel Iancu care s'a rezervat pentru expoziția lui individuală de la Mozart, neaducînd decît cîteva pînze, unele vernisate încăodată, celelalte (patru) nefiind decît o temă repetată de studiu plastic; de Milița Pătrașcu pentru care vom spune mai jos cum o vedem și de M. H. Maxy singurul care aduce un reviriment față de el — cealaltă parte a grupului era un ceai de femei cu veleități picturale, o jumătate diletante, o jumătate hibride, desorientate de a concepe și de a ajunge pînă la o demonstrație modernă a artei lor. Formatorii grupului cari sunt pictori n'au putut vedea și elimina pînzele d-nei Popp cari nu erau decît niște orori plastice și reteza orgoliul caduc al d-nei Milian, năframele policrome ale d-nei Greceanu, lipsa de sinteză a colaborării, panourile eteroclite, confuzia pe care au provocat-o în publicul vizitator?

Secundat de o putere de revizuire a valorilor dinăuntru lui și al raportului lor cu fenomenul de analiză și condiția socială de care artistul rămîne indisolubil, părțile bune „geniale” ale unei opere de artă aparținînd artistului, cele mediocre, nerezistente nefiind decît contigentele manierei, stilului, — Maxy în trei dintre pînzele expuse reușește să indice o convergență spre ceia ce ar putea să-i legitimeze pictura, efortul ei spre un naturalism sintetic, de luptă, de trîntă cu dezordinea inerentă oricărei revoluții. Și tocmai pentru acest neastămpăr, pentru acest aposto-

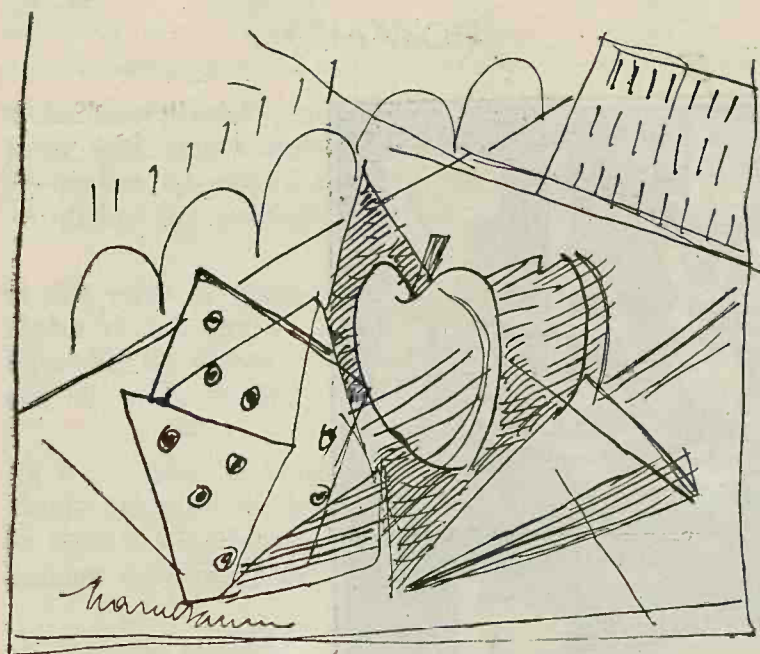
lat am zice, pictura lui Maxy ca element plastic pare poate încă nedefinitivă în senzul tabloului „bun” și în acela al decantării permanente, al evanescenței cîteodată, al tiparului spart altădată, nelăsînd decît din contradicția elaborării în sine și cercetarea formulelor de adaptare ale acestei elaborări să se remarce însemnătatea și posibilitățile lui M. H. Maxy.

Milița Pătrașcu a fost cu dreptate socotită ca singurul artist al sculpturii românești originale cu imputarea cîteodată de-a fi adiacentă operii lui Brăncuși, obsesie din care ar fi putut evada prin persistența nu de a se elimina din formula pe care Brăncuși o creia—ea fiind una a epocii și nu una a individului, ci prin aceia de a infiltra formulei aceste personalitatea și generațiunea virtuală a talentului d-sale. La Ileana după cum și la Mozart, unde expune cu Marcel Iancu, D-na Pătrașcu a adus o serie de măști — statuare — prin care delimitează tot ceia ce-i se impunea în sculpturile d-sale de altădată. Neliniștea abstractă a materiei, acel mijloc de a tulbura viziunea dincolo de înfrîngere, esență pe care numai muzica o posedă ea neavînd ca mijloc de exteriorizare un punct materialist. Măștile d-nei Pătrașcu închid într'o linie clasică forjată cu incontestabilul d-sale meșteșug, emoția închisă ca perla din scoică — perlă care altădată se difuza hialină în conturul din spațiu al materialului modelat. Brăncuși ne-a învățat că obiectul sculptat începe dincolo de el ca o răsfrîngere, ca o presimțire a florii după parfumul răspîndit, ca o hantare lunară, ca o nouă demonstrație a impenetrabilității unor corpuri în acelaș spațiu.

O mască corectă închide o chintesență rigidă, o mînușă îmbracă mîna care nu-ți transmite căldura

jean david

marcel iancu

unei străneri, disconvergența razelor. Clasicismul e un apanaj al lucrului în sine o subiectivare a acestui lucru. Aportul artistului va fi acela al distrucției, al revelației energetice a acestei distrucții, lucru de la care d-na Pătrașcu și îndăpărtează fie dintr'o cristalizare, fie dintr'o necesitate de echilibru. Marcel Iancu se prezintă cu cel mai numeros număr de tablouri, cu panoul de la care poți stabili mai precis adaosul pe care acest artist îl aduce plasticeii noastre moderne, fecunditatea lui atât de interesantă. Facla, poate oficiosul acestui pictor, i-a consacrat consecutiv în trei Duminici articole lungi din cine a putut. O pagină l'a elogiât și în care se desprindea complimentul obtuz, încercarea de a „înțelege” modernismul, jongleria unor sentințe cari desprind un Marcel Iancu compilat din o mie de fețe, toate false. Cum s'a putut tolera o redactare atât de incomprehensivă a acestei, pagini, a acestei prezentări în chiar oficiosul d-sale, rămâne de căutat poate în necesitatea frustră de-a te difuza, și de-a simți necesar să fi uns cu un aur din besnă care de multe ori e galben fiindcă e fecale.

Și totuși Marcel Iancu merită o consacrare, consacrare care se conține în toate pânzele lui nu numai de acum. Acum putem revela doar în ce măsură acest pictor se zbate și se diformează pentru acel care se va desprinde definitiv și antologic pentru întotdeauna și o facem spunând că numărul pinzelor abstracte a crescut, că acel simț și elan expresionist diminuează păstrându-i întreaga dinamică a coloritului, desenul sigur și inedit din ori ce dimensiune, poemul în sine al realizării, simultaneitatea elaborării, fantezia ca un incendiu al unei picturi de două ori spectaculoasă. O geometrie optică e în fiecare pânză echilibrată dintr'o intuire a obiectului, dintr'un secret al creației inefabile. Un romantism, acel al cromaticeii, domină subiectul, tratat în toate planurile cari se acordau emoției artistului. Peisajul e un pretext, sau se poate spune că peisajul e acela care se servește de pictor ca de model și-i se transpune „L'action virtuelle de notre corp concerne les autres objets et se dessine dans ces objets; son action réelle le concerne lui

même et se dessine par consequent en lui” Și M. Iancu reușește să verifice explicația această păstrându-și elanul și sensorialul percepției.

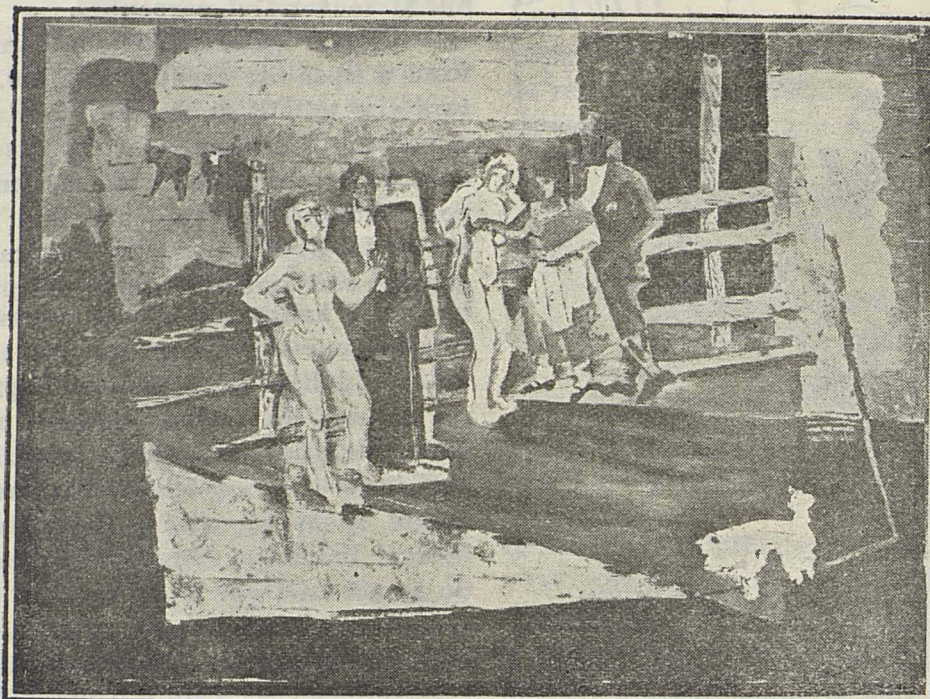
Efortul celorlalți de a-l imita, imitația în sine fiind o lipsă de creație, copiind, fie un artist fie natura și e tot atât de inutil a-l imita pe Césanne de pildă după cum Césanne n'ar fi însemnat nimic imitând natura. Arta depășește mecanismul în ceia ce nu repetă nimic, depășește finalismul în ceia ce nu are nici un model decât ca pretext. Ea imită într'o altă ordine de idei sau mai bine spus prelungește operațiile naturii nici imitând nici reproducând creațiile ei. O continuare, numai ea ne poate da o emoție, poate declanșa obiectivul fixat pe o viziune impresionându-ne. Culoarea și linia pictorului, cuvântul poetului, limitele pînă unde ele știu să continue materia și să o oprească sesizându-te e „evoluția creatoare” universală, fenomenul însăși al vieții. În acelaș efort îl găsim pe Marcel Iancu, pe Maxy, pe Brauner și încă pe câțiva de la noi cari vor avea meritul de a fi adus sinteza și activitatea unei epoci alte, la răscrucea poate cea mai hazardată, la punctul de unde lava curge spre o solidificare pe care n'o percepi încă.

Divergențe pentru desenele lui Jean David — Fără îndoială că ultimul continuator nu va fi acela care a ajuns în pisc, cînd un pisc crește peste el în zborul vulturului, în cămilele de nouri, în tresărirea fulgerului, în exazul fiecărui. Necesitatea de a transpune formele virtuale ale vieții, procesul filtrării lor, dezvoltarea în imagini, au dat începuturile plasticiei ca o educație a unui instinct preexistent ei (vezi omul cavelor, zgăriind pereți), ca un narcisism al materiei, ca o nouă osmoză a spiritului cu ea, a materiei energetice, ca o sistematizare a afinităților dintre ele. Și reușim să ne menținem în cadrul acestui instinct din ce în ce mai perfecționat, rămînind totuși implacabil asimilați cu el avînd la origina vieții noastre psihologice repetițiile unor atitudini, unor mobilități cari nu lasă ca simțul frumuseții (operei de artă) să suporte formele imobile și rigide, născute dintr'un mecanism, dintr'o imitare, dintr'o formulă prea angajată.

Avatarul lui Jean David ne-a reținut tocmai de aceia într'un cit îl privește. Desenele lui expuse în foyerul Teatrului Ventura sunt pentru el o oglindă deformantă care-l descompune, îl fluidifică și-l canalizează, cercetîndu-i posibilitățile și inventariîndu-l pînă la un desemn, unde esențele lui plastice să se releve. Cu un eliptic lirism linia scrie un contur rămas în simțul artistului zgîriat cu instrumentul desenului însăși și-a cărei virtute e numai în devinația dinlăuntrul lui. Elipsă care în golurile ei lasă toată tulburarea dintre percepția pictorului și conflictul logic al desemnului, ceia ce a nedumerit încă pe mulți. Din linie rămîn în el reziduri cari se elimină dintr'o depășire a formulei, a certitudinii obiective. Viziunea se multiplică, subiectul se sfîșie și se oferă din toate dimensiunile, capetele, mîinile se'nmulțesc ca o vibrație care se extinde și arabescul liniei aduce și scrie subcutaneu sufletul violet al pictorului.

Repetăm că ne-am oprit numai la avatarul lui Jean David, la talentul lui încă pe degete ca uu polen și la posibilitatea de-a ne oferi în cîmpul pauper al plasticeii noastre încă un nume.

gh. dinu

m. h. maxy

amintiri dintr'o excursie

U L Y S S E

⟨FRAGMENTS⟩

Peu importe la vue qui voit mais que ne fouette
la Vision
qui voit — mais ne peut pas mordre à même
le monde
peu importent ces sœurs jumelles les poumons
qui broient dans leurs meules les fleuves longs
de l'air
peu importe le cœur qui brasse la bière du sang
et qui s'use à la brosse du temps mais poin
ne l'use
peu importe le jugement que les malaises giflent
qui bascule au tangage, que le roulis jette par terre
qui se relève plus fort sur le tapis des chutes
mâis qui ne peut incliner l'axe de l'océan
ni retenir à son gré la chute imminente des vagues
la chute d'une seule pelite et pauvre vague
peu importé l'Homme qui jette des miettes de mer
aux mouettes
mais qui ne peut dresser le passé ni effacer l'avenir
ni fixer la Mémoire
ne pouvant rien changer au sens des Ecritures
tenant sa vie en laisse comme ces misérables
bateliers
de la Volga tirant par la main les gros navires
entraînant sa vie dans sa mort

comme un cadavre qui rejoint la terre vivante
chaussé des ses plus beaux souliers d'une chemise
de soie

— peu importe l'home pour qui l'eau est de la
terre ferme.

tranquillement assis aux terrasses chauffées
j'ai vu l'eau soulevée monter jusqu'à ses cuisses
elle trempait son cœur moisissait ses poumons
j'ai vu et j'ai crié au secours
j'avais déjà crié le premier jour du monde
vais=je crier peut-être jusqu'à la fin du monde
j'avais pleuré sur tant de morts

tant de fois j'ai frappé sur la table et crié
à quoi bon tout cela
le monde est à portée de regard — mais où
suis=je

je passe et il ne reste rien dans le miroir
pas même un trou pas même une grande plaie
ouverte

mon cri ne jette pas d'ombre sur le pavé
et cepedant des pierres pèsent sur mon som=
meil

une main invisible arrache mes paupières
je ne peux pas fermer les yeux

je dois crier toujours jusqu'à la fin du monde
il ne faut pas dormir jusqu'à la fin du monde
— je ne suis qu'un témoin

CHANSON

si la haine venait à pondre
je ne sais quel monstre inconnu
— quelles les routes que l'on sème?
— quelles les preuves que l'on s'aime?

si elle vient la guigne
légère et maligne
baise-lui les lèvres
car elle a la fièvre

les mots dans la bouche des morts
s'endormiraient sur le gencives
et nous les cueillerions plus tard
comme des fraises décosues

s'il vient le malheur
quittez votre chaise
c'est un pauvre cœur
à qui l'aile pèse

quelle que soit votre infortune
voici le pain voici le sel...

voici le jugement
de l'angoisse
Dieu sur un arbre perché
fiente la poisse

les bruits des sources dans les gorges claires
le monde fait un pas en avant puis se tait
— quelle la nuit qu'on vient de pondre?
— quelle la tête qu'on vient d'oindre?

b. fondane

Vor apare :

ARAGON : Ici critique

GEO BOGZA : Poemul invecivă

ANDRÉ BRETON : Le revolver à cheveux blancs

ANDRÉ BRETON : Les vases communicantes

ION CĂLUGĂRU : Don Juan cocoșalul

RENE CREVEL : Le réalisme extravagant

RAUL IULIAN : Marea, lu, moarlea

SASA PANĂ : Viața romanțată a lui Dumnezeu

STEPHAN ROLL : Scurt circuit

TRISTAN TZARA : L'anti-lète

■ D-l Sandu Tudor care din servilism pentru șeful lui Municipal și-a lăsat cioc omagial și pălărioară rotundă de pluș din deferență pentru celălalt poet Virgilică și care are mădulare din simpla imitație a indivizilor valizi, și care-și distribuie foaia behăită, prin cafelele fiindcă așa face și d-l Cuțarida gazetarul, și care umblă în două picioare fiindcă așa umblă și d-l Polihroniade și Petre Comarnescu și care poartă cruce pe piep fiindcă așa poartă și Mitropolia este somat ca'n termen de 48 de ore să revia la propria sa personalitate cișligându-și în mod cinslit existența: Redacția Unului îi face cadou un jug și un volum din cunoscutul exeget chinez Hăis-Cea-

INTRODUCERE INTR'UN ITINERAR

Cerul acoperit cu o manta ruptă era undeva ghemuit pe cimp. Noaptea pîndia din toate părțile. Gerul sculptase ciudat noroiul drumurilor încovoiate, satele se zgribuliseră și din nici un coș nu eșia ca o stafie fumul amar al unei vieți. Un dulău intermitent mai rodea, ținută cu labele dinainte, o stea care odată poate a fost genunchiul domol al vreunei vaci, și iar lătra, dar gîtlejul i se umplea de besnă ca de o piclă și vocea se hodorigia lugubru în văzduhul schimonosit de nivelul pauper al ținutului. Aici orașul își isprăvia ulițele strimbe, felinarele moțaiu negre, ca niște capete de cai și n fund undeva singur viu, cu o viață ignorantă, ca un enorm cetaceu, fluviul. Și iar tăcere. În mahalalele istovite pleoapele s'au ars cu un vitriol roșu, scîncetele au amuțit, intestinele palide s'au încălțit și mai firave sub coastele de răchită ale inaniției. Bordeiele jumătate troglodite apăsau un tangaj al singelui, și ai fi putut observa din tic-tac-ul inimii numai oscilația lunei, coperișurile ridicîndu-se încet ca o membrană, și cum cîțiva adolescenți cu insomnia premeditată se strecurau dintr'o ușă, îndreptîndu-se spre un punct cardinal din ochiul lor, singurul rîvnit pentru o impulsie a unui instinct sigur și au trecut și s'au strecurat sub coșmarul volubil al unei ere alte. Undeva certitudinea ei scapătă și profilul unui pas ireal e continentul din reverie, izbutirea în lupta dintre secte, evadarea din moarte, zăbrelele rupte de zmutură, de zilele izbind cu ciocanele grele în creștetul lumii. Și dincolo de fruntariul de apă încep întinderile fără sfîrșit, pădurile de furnale, orașele fulminante, uzinele macerînd mineralele, complectînd brațul cu bicepsii puși ca aureole, pieptul respirînd ca o orgă în fața acestei magnanime și utile catedrale. Și mai departe sunt primăverile viitoare, pămînturile ondulate sub roua sărată a sudorii, ierburile tăvălite în hergheliile lucioase.

Mai departe încep văile, norii reflecții în turmele oilor, florile ifailibile și permanente. Ca un sin într'o bluză volatilă pămîntul mă exaltă pentru atît cît i-ași bănuie efortul unei fecundări. Prin pustele aride, prin furnicarul fără răgaz al unui continent, puhoaiile ondulate de acel primar simț al existenței, de acea imperativă busolă a cărnii, asociînd dromaderul imens infuzorului spre un nord al autodeterminării, sînt spontan măcelărite de un semen limitrof și cîrn, ambițios și împodobit cu aparatele cele mai perfecte de ucidere și calamitate. Vuietul se pierde în ecoul mer-cenar al gîzetelor de oportunitate, membrele se sfîrtecă, sar în aier ca artificile implacabile ale unei dureri interceptate de o moarte fără agonie, declanșată într'un iureș. Corbii cu helice virează excrementînd pungile cu ecrăzită peste bordeiele în cari femeile duc la piept o populație de înlocuire, candidați din nou la mirajul absurd al diferenței între caste, Un landou fuge ascunzînd în viteză un profil agreabil, un parfum prizionier, o catifelare macerată. Treci peste zîmbetul madreporic al Alpilor, peste mesele de ruletă înghesuite de teancul opalin al bancnotelor, de mîinile convulsive ale fiselor cari se descojesc ca o scarlatină, notezi în carnet și subliniezi în mușchi un freamăt, o încheștare în pumn stringe un mîner de care ai trage spre o totală prăbușire cortina de sînge.

r l.

PENTRU REVISTA „UNU“ SE FAC ABONAMENTE LA ORICE OFICIU POSTAL DIN ȚARĂ : UN AN LEI 100 - PENTRU INSTITUȚII LEI 300.

studio grafic „Steaua Artei“ b-dul Maria, 2

■ Au apărut (în Editions Surréalistes):
 Maxime Alexandre — LE CORSAGE.
 Maxime Alexandre — MES RESPECTS.
 Aragon — PERSECUTÉ — PERSECUTEUR
 René Char — L'ACTION DE LA JUSTICE ET ETEINTE
 René Crevel — SALVADOR DALI OU L'ANTI — OBSCU-
 RANTISME, avec dix reproductions en phototypie.
 Salvador Dali — L'AMOUR ET LA MEMOIRE (poèmes).
 René Crevel — MR KNIFE AND MISS FORR, illustré par
 Max Ernst (Black Sun Press).
 Salvador Dali — PER UN TRIBUNAL TERRORISTA DE
 RESPONSABILITATS INTELLECTUALS, en collaboration avec René
 Crevel (La Hora, Barcelone).
 Pierre Unik — LE THEATRE DES NUITS BLANCHES.
 LE SURREALISME AU SERVICE DE LA REVOLUTION. Revue
 Nr. 3-4. Février 1932.
 LE JOURNAL DES POETES. Hebdomadaire belge de poésie:
 création information et critique. 2 année; nr. 8 Roy Combelle, B. Fon-
 dane. Gaston Derycke, etc.

■ *Descompunerea miturilor.* Era acum trei ani, mi se pare,
 când Arghezi intra ca un taur spart în ogradă. Gardul se sburlise,
 caișii înfloriră, plopii se gudurară și ieșii toții veniau cu boturile
 aprinse de limba ca o flacăra, să guse din incendiul izbucnit din
 lălmășă pusă cu mîna. S'au adăpat și noaptea începuse să scrie
 pe pleoapele hialine conturul unui lipit similar. Arghezi surprinsese
 debandada desfășurându-și băierile toate, dînd îndărăt un pas, înăl-
 țându-se în pînă ca o baleislă cu rochia prin salcîmi și de-
 bitînd prin pluralele orificii, moneda înălțată, umilindu-se ca'n fa-
 bulă broașea, eclipsida-l pe bietul Minulescu, luîndu-i locul între
 perdele prin serile cu ecou și lună. Încă la început Ion Barbu îl
 disociașe între Beaudelaire și Eminescu ca filon de inspirație, ră-
 mînînd din poet doar groapa umedă de unde soclul trebuia să se
 ridice, ca acum, un june să vină să-i ucidă platoșa cu aripele lui
 gălbui. E desuetudinea unei gîndiri care se lasă sleită să facă loc
 altelei? E o poezie care nu se mai cere conformă eclecticismului bur-
 ghez, asimilîndu-se masei?

E un colectivism care-și impune statura în tot? E moartea
 unicului, a individualului, a eului, a monadei sociale? sigur, sigur,
 sigur. Generația, poemul ei, cultura, a scoborît trasă de un singur
 scripete al istoriei, pe un drum ce-i este mult mai grandios. Miturile
 de acum 3 ani pot fi găsite azi, de vînzare, ca redingotele vechi,
 la ori care hallă a vetustelor.

■ *Răspuns epistolei tale de psihică legitimare:* Fiindcă ne pro-
 miși, dragă d-le Marcel Avramescu, cel mai tîrziu pînă la 49 de ani
 să ne dai sintetica explicare a eului tău, avem răbdarea să te așteptăm

■ *Cercul din Cîmpineanu* unde Tanti Eugenia atrage cu lubrica
 ei poală literară, lîneretul atrofiîndu-i glandele, pînă cînd va fi tolerat
 de serviciul de moravuri? Cînd își vor da seama frecventatorii ei că
 acest frigid bordel va trebui înlocuit cu acela de peste drum din
 str. Dr. Marcovici unde mai găsești o bengală ejaculare cel puțin?

■ *Forum:* gruparea unor lineri intelectuali al cărui efort de a se
 menține la un nivel de limbaj contemporan, reușește să umble cu
 catarlele în jos, într-o dialectică agonie a unui sistem de gîndire pe
 care-l cred a fi al explicației timpului nostru. Am ascultat pe
 cîțiva dintr'înșii.

Toți cu sforțarea de a înlătura un poncif, impuneau unul nou.
 Realitatea unui sistem actual de a gîndi le-a umplut cu fum biroul de
 studiu și toți cu ochii înroșiți de un factice revoluționarism, buimaci
 mai stăruie să adapteze concepției lor lipare nocive. Și totuși expli-
 cația timpului nostru are loc numai la cîteva sute de kilometri de noi.

■ Poate dacă Italia fascistă ar fi luat în locul forme ei dictato-
 riale o republică liberă a evului nostru proletar, poate atunci futu-
 rismul ca manifestare energetică și-ar fi găsit ferveința într-o realizare.
 Poate dacă Marinetti ar fi avut un temperament astfel manevrat n'ar
 fi ajuns la imposibilul lui act de cretinizare din manifestul pe care

Gazetta del Popolo i-l publică. Manifest scris împotriva xenofililor
 și a „răilor“ Italiani cerînd executarea lor la zid, și acuzîndu-i de
 antiitalianism pe toți acei cari: se vor amorea de o streină, se vor
 cultiva din operele streine sau le vor traduce, îl vor cînta pe Beethoven-
 Bach, Brahms etc., în locul muzicanților italieni, declarînd infailibil
 și tabu tot ce-i italianesc — fiindcă:

„Le mot Italie doit prevaloir sur les mots génie, intelligence, cul-
 ture et statistique, vérité etc. cerînd indulgence plénière dans l'art et
 dans la vie pour les véritables patriotes, pour les fascistes.

Quand aux sceptiques, aux dénigreur au xénophiles antiitali-
 ens nous les fustigerons au premier danger“.

Și cînd știm că tot succesul lui Marinetti s'a dezvoltat în
 străinătate, că toate cărțile lui au fost imprimate în franțuzește și
 vizitele oficiale de peste tot dintre care și la noi unde o foarte con-
 temporară foaie l'a elogiât și l'a plimbat prin pădurile de sonde,
 prin ciclonul de foc al Morenilor care l'a inspirat pe d-l Marinetti
 să scrie o odă și să-i fie publicată în aceeași revistă, banchetul
 care-i s'a oferit și adularea de dulău a unui adolescent poet și cînd
 mai știm și pe pictorii italieni veniți să stea și să picteze la Paris
 Prampolini, Savinio, Campigli, Severini, Pisis, Chirico, Tozzi, din
 cînd în cînd Fillia aiunci cunoaștem „un mot qui doit prevaloir sur
 tout le génie de Marinetti, et sur tous ses commandements: merde!“

■ Massimo Campigli a expus în București, în Sala Hasefer o sumă
 de tablouri de capete frumos tratate în gen de frescă și sensibile.

■ ARAGON a fost deferit parchetului Senei pentru o poemă a-
 părută la finele anului trecut. Nu cunoaștem revista nici conținutul
 acelei poeme, dar cunoaștem singurul criteriu viabil care poate fi
 judecator în atare circumstanțe: criteriul artistic. Fraza poetică cu
 toate exaltările ei nu poate fi incriminată pentru conținutul ei im-
 mediat, sensul ei fiind un sens literar iar elanurile ei, — pornite din
 conștiința sau subconștientul poetului supraréalist — nu pot fi cîn-
 țările cu lireziile balanței dreptului comun.

Poemul lui Aragon sau al oricărui poet fiind reprezentarea
 vizuală a unor idei și a unor imagini, orice alt criteriu de cît cel al
 valorii de sugestivitate emoțională cade.

■ Scriitoarea Sarina Casvan anunță un roman „Sufletul care-și
 caută trupul cu microscopul“. Despre această cucoană a cărei
 literatură nu ne-ar fi atras niciodată atenția, e locul și momentul să
 arătăm că în definiția din talgerul cu care umbli și la București și
 la Paris ar putea să consacre o parte pentru despăgubirea și senti-
 mentală și fizică a celor cîteva zeci de juni poeți, cari îi întregesc
 calorile.

■ În fiecare duminică are loc în casele d-lui M. Sevastos festi-
 vitatea seculară a tîmpeniei lui și patru bani în mijlocul familiei și
 a celor trei Parce.

■ Suntem informați că poetul Adrian Maniu și-a sporit, intere-
 sanța sa colecție, în treacăt fie zis, adunată fără mari sacrificii,
 cu o seringă.

■ Al. Bilciurescu autorul duzinei de poezile zoologice, scrie
 actualmente cu nutreț de cal. I, o istorie romanțată a propriei sale
 existențe. Volumul se va vinde la oborul de vite, în cîreadă, și se
 va tăia la abator Marția cu cornutele.

Bilciurescule vacă-se voia la!

Colaborează la acest număr: Ion Călugăru Jean David
 Gh. Dinu B. Fondane Raul Iulian M. H. Maxy Sașa
 Pană Stephan Roll Marcel Iancu.

unu

anul V nr. 43 martie 1932 ■ a-
 pare în prima duminică a fiecărei
 luni: ■ girant responsabil semna-
 tarul fiecărui articol ■ Lei 5